

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 14 C., 6 luni 7 C., 3 luni 3 C. 50 fl.
Pentru monarhie pe an 16 C., 6 luni 8 C., 3 luni 4 C.
Pentru străinătate pe an 24 C., 6 luni 12 C., 3 luni 6 C.

Abonamentele și inserțiunile

să se adreseze Administrației tipografiei arhid., Sibiu, str. măcelarilor 45.

Correspondențele

să se adreseze Redacției „Telegrafului Român”, str. măcelarilor Nr. 45.
Epistole nefrancate se refuză. Articoli nepublicați nu se înapoiază.

INSERȚIUNILE:

Pentru odată 14 fl., — de douăori 24 fl., — de trei ori 30 fl.
rândul cu litere garmond.

Cultura învățătorimii noastre

de Ioan Matei-Crainic.

V.

Cu privire la îndatoririle oficiale, se poate susține, că deși impun o stăruință și o energie de fier, cu deosebire în împrejurările actuale, sunt până la un anumit punct cu îngrijire împlinite. Dacă pentru unele studii, cum e limba ungurească, se cheltuie mai mult zel și se risipește mai multă energie, vina o poartă, sigur sistemul; dar trebuie să se știe, că există îndatoriri cu mult mai înalte decât cele oficiale, și anume, cele către sufletul neamului nostru, cari nu pot fi micșorate cu nici un preț. În general în școala de azi instrucția merge adeseori anevoe, și chiar se poticnește, atât din cauza bilingvismului, cât mai vârtos din pricina defectivității, care se observă în cultura învățătorilor noștri.

Cunoștințele pedagogice, câștigate în seminar cari după cum am spus, încă nu sunt depline, formează singurul izvor dela care își iau învățătorii îndrumări pentru orientarea de nevoie în școală. Izvorul însă, care nu e alimentat prin ploi, dela o vreme sacă și dispăre. Și cum cei mai mulți din învățătorii noștri trăiesc aproape în tot cursul activității lor numai din zestrea câștigată în seminar, e foarte firesc, ca într-o bună zi, îndată ce nu se mai poartă grijă pentru sporirea ei, aceasta să se epuizeze cu desăvârșire.

Așa se întâmplă apoi, că învățătorul pierde punctele de sprijin și de orientare sigură, ajungând se dibuiască acolo, unde se pretinde o muncă fixată înainte, după legi înțelepte. Căci să nu ne amestecăm cu visuri și închipuiri. Realitatea e aceasta: *Lipsește cultura pedagogică trainică și întinsă*, singura în măsură să ocrotească de greșeli condamnable și să rezolve în chip norocos înaltele probleme ale școlii. Învățătorii noștri îndată ce ajung la sate se izolează în cercul ocupațiilor zilnice, și trăind statucă într-un mediu, al cărei preocupări se învârt în sfere inferioare, ajung în mod fatal să fie influențați și chiar stăpâniți de acesta.

Și după ce așa zișii intelectuali, cari se pot găsi aici, și în societatea cărora sufletul lor de oameni cu carte s'ar simți mai acasă, nu prea le arată dragoste mare, și nu prea sunt încălziiți de conveniri, în cari dominează discuțiile de ordin superior, ba adeseori au diferențe chiar acute, învățătorul se închide și mai tare în „turnul seu de fildeș”. Astfel izolat începe procesul de destrămare al culturii câștigate în anii de școală. Biblioteca, care ar fi chemată să apere împotriva acestei primejdii, lipsește, și chiar dacă e, nu-i poate da hrana potrivită.

Așa ajunge a nu mai avea înțelegerea cuvenită, nu numai pentru chestiile mari, cari agită zilnic viața neamului nostru, și chiar a altor popoare, ci mai vârtos nici pentru

însăși îndatoririle sufletului său. Îndată ce îndemnul spre o viață mai înaltă să întunece, trebuie să urmeze în mod necesar perioada de eclipsă, care biruiește și dă cea mai jalnică înfățișare individului, sau tagmei, cuprinsă de inconștiență.

E firesc apoi, ca ajunși odată aici, acești indivizi să nu mai fie în stare a-și împlini nici rolul lor oficial în măsura cuvenită, devenind în consecință chiar nefolositori, ori constituind o piedecă ei înșiși în calea progresului cultural. Atunci nici stima ce și o revendică în lungi ieremiade și tirade nervoase nu le mai poate veni din partea celor mulți, ca o recunoaștere și un îndemn.

Căci s'o spunem limpede. Învățătorii noștri, cu puține excepții, manifestă un interes foarte minimal pentru cultura lor proprie.

Noi cari învățăm de câțiva ani aceeași meserie, am avut dese prilejuri să ne convingem de corectitatea acestei afirmații. Și e regretabil, și chiar te indignează aconstatarea ce trebuie s'o faci, că dascălii români, cari conform firii Românu-lui, sunt de o sagacitate rară și înzestrați cu însușiri sufletești, cari lasă departe în urmă pe dascălii oricărui neam, nu pot sta alături de aceștia sub raportul culturii generale și speciale pedagogice.

E o rușine aceasta, care nu se mai poate tolera, și trebuie să începem prin a ne spăla de ea, inaugurând procesul de muncă serioasă, prin care ne putem impune cu vrednicie, storcând respectul care ne compete, în puterea slujbei ce îndeplinim.

E tocmai timpul suprem să se ia această hotărâre, și să se pornească curentul de inviorare și premenire a forțelor noastre sleite. Căci astăzi, mai mult decât ori când, cultura hotărăște războiul aprig al indivizilor și al popoarelor.

Pentru a justifica afirmații noastre de mai sus, cu privire la cultura învățătorimii, n'avem decât să analizăm programa conferențelor învățătoresci și să ne reamintim discuțiile cari se urmează aici. E dureros să constați, că cadrele în cari se mișcă această programă sunt atât de înguste, încât nu pot satisface pretențiile unei tagme cu atribuții culturale atât de importante, ca ale învățătorimii.

Prelegerile așa zise „intuitive”, cari confiscă în cea mai mare măsură programa, sunt obiectul principal al discuțiilor. Făcute adeseori la întâmplare, cu mai multă ori mai puțină pricepere, și după normele unei pedagogii ruginite, ele nu pot aduce foloase evidente, ci mai mult prilej de vorbărie inutilă și interminabilă. Căci mai ales în criticarea acestor prelegeri ne arătăm forța și talentul, depănând la observări, cu sau fără rost, înțelepte sau ridicole. Lucrările, cari ar mai putea salva reputația acestor conferențe, sunt puține, și lipsind cunoștințele de nevoie, sunt în cele mai multe cazuri plate și subțirele.

Lipsind informația bogată și sigură, scoasă din literatura pedago-

gică modernă, aceste lucrări nu pot rezista nici chiar unei conciliante critici științifice. Ce frumos ar fi să ascuți de pildă într-o conferință pe un învățător tratând o problemă din cele multe ale școlii, sau ale sale, într'un stil limpede și o limbă impecabilă, deslușindu-o cu un aparat critic, prin citații culse, după studiu serios, din scrierile celebrităților pedagogice! Nu-i așa, c'ar fi o adevărată revelație? Ne-am simți înălțați sufletește și trăind câteva clipe în sferile de lumină ale științei, care ne preocupă, în tot cursul activității noastre. Cât de mult s'ar ridica în chipul acesta nivelul cultural, nu tocmai înalt, al conferențelor, și ce foloase neprețuite ar rezulta din această muncă pe sama învățătorilor, pentru cari aceste conferențe ar fi cele mai minunate locuri de complectarea culturii lor. S'ar putea trece apoi și în literatură, și în alte domenii, cari au interes pentru un om de carte, cu excepția politiceii militante, dându-se chiar și numai informații fragmentare, cari în urmă pot fi întregite prin stăruință privată. Pentru că aceste conferențe trebuie socotite drept parlamentele învățătorilor, unde trebuie să se atingă și să se discute toate chestiile, cari îi privesc în vederea utilității lor extraordinare. Firește, că pentru aceasta ar trebui să aibă o altă organizație și cu deosebire să fie de-o durată, care îngăduie răsarirea foloaselor mari ce și le pune în perspectivă timpul lung bine întrebuințat. Așa de pildă în România conferențele învățătorilor țin o săptămână.

Astăzi însă, cum am văzut, conferențele nu împlinesc aceste probleme, pentru că învățătorimea nu e în posesia acelei culturi, care e în măsură să le dea o soluție norocoasă și înțeleaptă.

Cauza principală trebuie căutată în împrejurarea, că nu se cetește destul.

E uimitor să constatezi, cât de insuficientă e orientarea învățătorilor noștri în materie de pedagogie, și tot așa și în a'te domenii ale științelor. E foarte disparent numărul acelor, cari înțeleg adevărul, că fără cunoașterea pedagogiei și a științelor auxiliare, cuprinse în literatura pedagogică, e imposibil să poți fi la înălțimea chemării tale de educator și sămănător al culturii. Cine ține samă astăzi de mișcarea literaturii didactice, și câți dintre noi caută să fie orientați asupra operelor acestei literaturi, din care învățătorul trebuie să-și culeagă în mod necesar hrana sa?

Foarte puțini. Să servim cu o dovadă, pe că de caracteristică, pe atât și de edificativă.

Avem o singură revistă pedagogică, aici la noi, întemeiată pe sama învățătorilor. E „Vatra Școlară”. În ce măsură e sprijinită? Din preste trei mii (3000) de învățători abia 184 s'au simțit obligați s'o aboneze. Cifra aceasta vorbește mai elocvent decât o întreagă carte.

Despre Andreiu baron de Șaguna.

Cuvânt de deschidere, rostit la serata tinerimei universitare române din Cluj, ținută la 12 Dec. n. 1909 în memoria mitropolitului Andreiu baron de Șaguna de: Octavian Costea, stud. univ.

Preaștiimați oaspeți! Fraților! Sub acoperământ străin, provăzuți și cu străjă — necerută, ne-am întrunit astăzi, ca să cinstim memoria unui mare bărbat al nostru, să pomenim și noi cu laudă acel nume, care a pus, mai ales anul acesta, în puternică vibrațiune inima Românilor de pretutindenea.

Biserica și instituțiile noastre culturale, aproape toate, au sărbat cu solemnitate centenarul nașterii mitropolitului Andreiu baron de Șaguna. Presa românească întregă, unită în ouget și'n simțiri, a adus prinos de laudă acestui nume, care va rămânea scump și sfânt înaintea noastră... mare și admirat va rămânea, în butul tuturor dușmănilor rău-tăcioase ale celui ce ne poamegănesc.

Și eată, „candela pioaselor aduceri aminte” s'a aprins; ea străbate „ca o rază luminoasă” și sufletele noastre, aducând la altarul memoriei lui Șaguna, moștenitorul nostru tribut de recunoștință și admirare pentru bărbatul care ne-a răsărit ca un soare în noaptea vieții noastre naționale!...

Deceniile prime ale veacului trecut pregăteau o schimbare, o premenire a vieții popoarelor. Ideile liberale, venite din apusul luminat, străbătura ca fulgerul, electrizând atâtea suflete amorțite. Era vremea, ca și bietul nostru popor, obosit de jugul iobăgiei, rob — fără vina lui — în temnița întunecoimei spirituale, să urmeze glasul celui ce striga: „Deșteaptă-te...!” Sosise timpul, ca și acest popor să se trezească la conștiință, că este și el un neam capabil de existență și înaintare.

Aveam atunci o samă de inteligenți tineri, cari purtau mult la inimă soarta neamului lor. Erau puțini, mai puțini ca astăzi, dar buni și curajoși. Mai lipsea conducătorul expert și înțelept, care prin puterea spiritului său superior să dea pept cu greutatea împrejurărilor, și înălțurând ori-ce stavilă, să ducă la isbândă justele noastre doriri.

Și eată, că în aceste clipe de grea cumpănă, la Duminea Tomii din anul 1848, de pe amvonul catedralei din Carlovit răsună ca un glas al mântuirii jurământul nou sfetului episcopului Andreiu Șaguna: „Tu Doamne știi, că către scopul meu a alerga doresc, pe Românii transilvăneni din adâncul lor somn să-i deștept, și cu voce clară tot ce e adevărat, plăcut și bun să-i atrag”.

Cătră acest scop a și alergat! Îndată după sfârșitul sa într-o episcopie îl vedem grăbind acolo, unde alături de vladica Lemézyi a condus mareașta adunare de pe „Câmpul Libertății”.

„Atunci pentru întâia oară îl vedem — scrie dl Iorga, — și apărând atunci, a arătat dela cel dintâi pas încotro merge; și a arătat nu numai încotro merge, dar că puterea lui este destul de mare, pentru a merge până la capăt pe acel drum”.

De aici înainte el e conducătorul, — un pătrar de secol! El e factorul principal în toate luptele politice ale Românilor pentru emancipare, pentru câștigarea drepturilor pe baza principiului libertății egalității și fraternității. Cu ajutorul eminentelor; sale calități, prin energia ce caracterizează toate întreprinderile lui, a isbutit, deși nu într-o toată; dar cel puțin i-a succedat a scuti în parte neamul său de multele maltratări, de învinuiri tendințioase și injositoare.

Neobosit alergic în cele mai grele împrejurări și bate în repețite rânduri la ușa celor puternici, cerând drepturi și dreptate pe seama neamului său obidit. Și dacă nu i se dă, cu periculoasă vieții călătorește a doua, a treia oară, solicitând împlinirea cererilor, convingând pe însuși monarhul de dreptatea cauzei, ce reprezenta.

Nr. 511/1909 prot.

[456] 1-3

Concurs.

Pentru întregirea postului vacant de paroh în parohia de clasa I. Ocna-Superioară, protopresbiteratul Sibiiului se esorie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post de paroh sunt cele fasonate în coala B. pentru întregirea venitelor preoțești dela stat.

Reflectanții la acest post să-și înainteze cererile instruite conform normelor în vigoare la subsemnatul oficiu protopresbiteral în termenul indicat și cu prealabila încunoaștințare a acestuia să se prezente în vre-o Duminecă sau sârbătoare la biserică pentru a cânta, predica și eventual a oficia sf. liturgie.

Sibiiu, în 9 Decembrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. orient. al tractului Sibiiu în conțelegere cu comitetul parohial respectiv.

Dr. Ioan Stroia
protopresbiter.

Nr. 825/909.

[453] 1-3

Concurs.

Pentru ocuparea postului învățătoresc la școala confesională din Cărpiniș, protopresbiteratul Mercurii se esorie concurs cu termen de 15 zile de la prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt:

Salar de 600 cor. din repartitie pe popor, relut de quartir 40 coroane și de lemne 40 cor.

Se vor face pașii de lipsă pentru întregirea salarului dela stat.

Concurenții cu cunoștințe musicale vor fi preferiți.

Cuincuenalele se vor computa numai după serviciu de 5 ani dela alegere.

Postul se va ocupa numai la 1 Septembrie 1910.

Învățătorul ales este îndatorat a cânta cu copii la sf. liturgie, va conduce școala de repetiție și va lucra și grădina școlară de pomărit.

Concurenții au să-și aștearnă rugărilor instruite conform normelor din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral în termenul indicat, îndatorati fiind a se prezenta în biserică în vre-o Duminecă ori

sârbătoare spre a-și arăta desteritatea în cântări.

Mercuria, 5 Decembrie 1909.

Oficiul protopresbiteral gr. or. rom. a Mercurii în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Avr. S. Păcurariu
protopresbiter.

Nr. 706/1909.

[457] 1-3

Concurs.

Pentru întregirea postului învățătoresc dela școala gr. or. română din comuna Vin-gard, protopresbiteratul Sebeșului, se publică concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele sunt:

1. Salar fundamental de cor. 1000.
2. Relut de quartir — până se va da quartir în natură — cor. 200.
3. Grădină.
4. O soarte de lemne din pădurea bisericeii.

Cuincuenalele se compută dela instituția definitivă în comuna aceasta.

Învățătorul e dator a cânta în strană la vecernie și utrenie și la sf. liturgie cu copiii.

Concurenții au să-și aștearnă cererile instruite conform normelor din vigoare subsemnatului oficiu protopresbiteral și înainte de alegere a se prezenta poporului în biserică spre a-și arăta desteritatea în cântări.

Sebeș, 4 Decembrie 1909.

Oficiul protopresbiteral în conțelegere cu comitetul parohial concernent.

Sergiu Medean
protopresb.

Tușiți? Vă doare pieptul?

Nu Vă temeți că din aceasta se poate naște o boală de piept? Spre băgare de seamă Vă atragem atențiunea a folosi

Sirupul de miere de teiu a lui Orkény, el lîneste tusa, delătură flegma și asudatul de noaptea, obositor și slăbitor, îmbunătățește apetitul și readuce somnul neconturbat. — E o binefacere pentru copii slabi și plâpânzi. — Sticlă de probă 3 cor., sticlă mare 5 cor., 3 sticle mari franco 15 cor. prin ramburs numai dela Farmacia Apostolului a lui Orkény, Budapesta, József-körut 64, Depot 90. (391) 3-5

O vai!

La tusă, răgușală și mucărie ajută repede și sigur

Trăiască!

„Pastilele de piept ale lui Egger“

au gust bun, și nu influințează asupra apetitului.

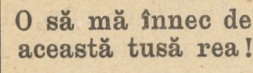
Un carton 1 coroană și 2 coroane.

Carton de probă 50 bani.

Deposit general și de expedare:

Farmacia „Reichspalatin“
Budapesta, VI., Váci-körut 17.

Pastilele de piept ale lui EGGER m'au scăpat repede!

O să mă înnece de această tusă rea!

Se găsește în Sibiiu la: Guido Fabritius, Carol Morscher, Carol Müller, E. Rummler, Carol Prissel, Au-(345) 14-26 gust Teutsch; în Sebeș la: Vilhelm Lederhülger, Ludwig Binder, farmacia.

Premiat cu medalia cea mare la expoziția milenară din Budapesta în 1896.

Turnătorie de clopote și fabrică de scaune de fier pentru clopote

ANTONIU NOVOTNY

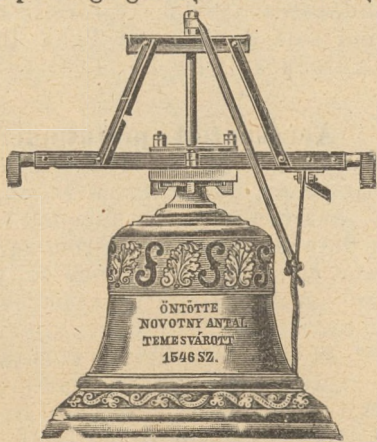
în Timișoara-Fabrică

se recomandă spre pregătirea clopotelor noue, cum la turnarea de nou a clopotelor stricate, spre facerea de clopote întregi, armonioase pe lângă garanția de mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fier bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în orice parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură, fiind astfel mântuite de crepare. Cu deosebire sunt recomandate

(302) 17-52

Clopotele găurite

o invențiune proprie și premiată în mai multe rânduri. Aceste clopote, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri ca figura S, au ton mai intensiv, mai adânc, mai limpede, mai plăcut și cu vibrație mai voluminoasă de cât clopotele turnate după sistemul vechiu, astfel că un clopot patentat de 327 kg., este egal în ton cu unul de 461 kg turnat după sistemul vechiu. — Mai departe se recomandă pentru facerea de scaune de fier bătut, de sine stătătoare, pentru preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut, ca și spre turnarea de toace de metal. Prețcuranturi ilustrate gratis.

A eșit de sub tipar și se află de vânzare

„Calendarul național“ pe 1910!

Intocmit de redacția foilor dela Orăștie. E și mai frumos ca anul trecut!

În fruntea Calendarului e: Monumentul ridicat la Șibot (lângă Orăștie) vitejiei românești. de pe Câmpul-Pânii, și descrierea acelei lupte mari alui Paul Chinezu care cu Românii săi bănațeni a scos din gura morții pe Săcuii, Ungurii și Sași înfrânți de Turci, — și a potopit aci 30.000 de Turci! Ungurii o scriu ca o vitejie ungurească. Calendarul Național pe 1910, dovedește că ea a fost o strălucită biruință a Românilor asupra Păgânilor!

— Urmează 12 chipuri negrăit de drăgălașe. înfățișând pe înaltele persoane dela Curtea Română: Princesa Maria cu cele 2 fiice ale sale și cu cei doi Prinți: Carol și Nicolae în costume naționale ele ca drăgălașe țărănuțe, ei ca minunați ciobănei români!.. Atât sunt de frumoase că nu se pot descrie, ci trebuie văzute! — Vin apoi:

— Minunile firii pe fundul mărilor: 5 chipuri de caracude (animale foarte ciudate, cu sute de brațe!) — Chip de zidiri uriașe în New-York! — Tren de munte, cu roate cu dinți. — Miri sacsoni, în ciudatele lor haine de nuntă. — O minune americană: Stâncă ce se tot mișcă, animată pe caasta unui colț de peatră, și nu cade! Foarte interesantă! — Napoleon cel mare când vine înfrânt din Rusia, și istoria acelu groaznic războiu, care e începutul apusului lui Napoleon. Mișcător și interesant! — Și alte chipuri. Apoi material de cetit: poezii, schițe, povești, haz poezii populare și altele, foarte alese și tare desfătătoare!

PREȚUL unui Calendar Național e, numai 18 cr. (36 fil.) și 5 fil. de porto, așadar 41 fileri cu poștă cu tot.

Dacă trimiteți bani pentru 5-10 calendare, le capeți în loc de 18 cr., cu numai 13 cr. (26 fil.) unul, și-ți vin franco (poșta plătită) acasă. Dacă trimiți pentru mai multe ca 10, le platești cu numai 11 cr. (22 fil.) unul, — având însă a-ți plăti însuși porto la scoaterea pachetului dela poștă.

Cei ce le cer neplătite, spre vânzare, cu legământul de a plăti după ce le vând, le capătă cu 13 cr., (26 fileri) unul, având însă a-și plăti ei porto la scoaterea pachetului.

Se capătă și la Librăria Arhidiecezană în Sibiiu.

Administrația foilor: „Libertatea“ și „Foaia Inter.“
în Orăștie — Száváros.

[428] 4-5

!!!

Am onoare a aduce la cunoștința publicului din loc și călător, că Hotelul, Restaurantul și Cafeneaua mea, fondate de 10 ani sub firma

Hotel Mihaiu

Saggasse nr. 11

le-am renovat spre cea mai mare comoditate a p. t. publicului.

Odăi confortabile curate

incluzive lumină electrică și serviciu dela cor. l'60 în sus. Odaie de scaldă, cafenea și restaurant excelent în casă!

Intotdeauna bere proaspătă și arome: bere sibiană de a lui Habermann, bere Bock de trei stejari și bere de Steinbruch, precum și vinuri veritabile în butoiu și în sticle.

Mulțumind respectuos pentru încrederea cea mare de care am fost învrednicit până acum, mă rog a mă învrednici cu aceeași încredere și pe mai departe, și semnez

cu deosebită stimă

Ioan Mihaiu,
hotelier și proprietar.

(364) 10

Sibiiu (Nagyszeben) în Octomvrie 1909.

Fabrica drezdană de motoare societate pe acții.

Cea mai veche și mai mare fabrică de motoare a Germaniei.

Liferează în cercuri specialiste bine cunoscutele

MOTOARE ȘI LOCOMOBILE

cu

Benzin, uleu crud, gaz, petrolu,
precum și

Motoare cu tragere de gaz.

Noutate surprinzătoare!

Generator cu tragere de gaz universal.

Cheltueli de mânăre:

pe oră și putere de cai numai circa 1 filer.

Depositar general:

IGNÁCZ GELLÉRT & COMP.

Budapest, Teréz körut 41. Telefon 12-91.

Garanție foarte bună. Condiții de plată favorabile.

(329) 11-20